

Kjønnsidentitetens kompleksitet

Tone Maria Hansen, sosiolog, Harry Benjamin ressurscenter, Anne Kristin Dobbe Eikaas, sexologisk rådgiver, Norsk Forening For klinisk Sexologi, Margrete Wiede Aasland, sexologisk rådgiver, Institutt For Klinisk terapi og Sexologi, Ira Haraldsen, psykiater, Gender Identity Klinikken, Rikshospitalet og Thore Langfeldt, psykolog Institutt For Klinisk terapi og Sexologi er alle sentrale aktører i arbeidet med forskjellige problemstillinger innenfor kjønnsidentitet.

Det er stadig mye uriktig kunnskap som presenteres i media om mennesker som får diagnosen transseksualisme og om andre problemstillinger i forhold til kjønnsidentitet. Vi som skriver denne kronikken ønsker å bidra til større kunnskap og forståelse.

Kjønnsidentitets tematikk.

Det er mange forskjellige problemstillinger innenfor kjønnsidentitets tematikk. Den mest kjente diagnosen er transseksualisme. Mennesker som får denne diagnosen på Rikshospitalet blir ofte beskrevet med at de har skiftet kjønn. Diagnosen transseksualisme er kun en av flere diagnoser innenfor kjønnsidentitets tematikk og det kreves store kunnskaper for å stille riktig diagnose.

Det er få psykologer og leger i Norge som har interessert seg for dette fagfeltet, som gjenspeiler en meget liten kunnskap og forståelse for hvor kompleks denne tematikken er. Det er dessverre alt for mange mennesker som sliter med sin kjønnsidentitet uten at de blir forstått og ivaretatt av helsepersonell.

Landsfunksjonen for transseksualisme.

En Landsfunksjon er en høyt spesialisert klinisk virksomhet som ut fra en samlet vurdering (behov, vanskelighetsgrad, kostnader) skal utøves ett sted i landet. Landsfunksjoner er etablert for enkelte pasientgrupper med sjeldne lidelser og behov for et samlet miljø for å ivareta et høyt faglig nivå. Det er 32 landsfunksjoner i Norge fordelt på 7 sykehus.

Rikshospitalet ved Gender Identity klinikken (GID- klinikken) har ansvaret for landsfunksjonen for transseksualisme. Det er mennesker som opplever seg som gutt eller jente (født i feil kropp) fra barndom og pubertet som kan vurderes i forhold til diagnosen transseksualisme. Rikshospitalet har mer enn 40 års erfaring med denne gruppen. Sentralt for de som arbeider med landsfunksjonen er brukermedvirkning, tverrfaglighet og livsløpsspørsmål. Andre problemstillinger innenfor kjønnsidentitets tematikk har Rikshospitalet ikke blitt pålagt å behandle av helsemyndighetene.

Transepersoner.

De siste årene har stadig flere synliggjort seg for helsevesenet med andre problemstillinger enn diagnosen transseksualisme. En del av disse menneskene beskriver seg selv som transepersoner. Mennesker som beskriver seg som transepersoner er ingen homogen gruppe og kan ha mange forskjellige problemstillinger og ikke alle ønsker nødvendigvis hjelp fra helsevesenet.

Fordi det er veldig liten kunnskap om denne gruppen mener vi regjeringen bør sette av midler i Handlingsplanen for lesbiske, homofile, bifile og transepersoner til en undersøkelse om levekår, livskvalitet, behov for behandling og omfang av hvor stor gruppen er. Det vil være et viktig bidrag til at også transepersoner kan få forståelse for hjelp fra et offentlig helsevesen.

Samlebegrep uheldig.

Det er spesielt blant homo organisasjoner og de som beskriver seg som transpersoner det foregår en kampanje for å framstille alle problemstillinger innenfor kjønnsidentitet som transepersoner og transer. Mye av en slik aksjon ligger i kjønnsforståelse og ideologi. Både i forhold til enkeltpersoner og grupper kan en slik framstilling føre til en opplevelse av krenkelse og undertrykkelse ved at man ikke bli sett som det kjønn og menneske mann grunnleggende opplever seg som. Både Harry Benjamin ressurscenter og foreningen for Genitale Anomalier (intersextilstander) har markert de ikke kjenner seg igjen i et slikt samlebegrep.

Det er også meget problematisk utfra et terapeutisk ståsted HER SKRIVER THORE MER!

Lite kunnskap i helsevesenet.

Det er veldig lite kunnskap blant leger og psykologer om kjønnsidentitets tematikk. Det er nesten ikke noe kunnskap om denne tematikken på helserelaterte utdannelser. De fleste som viser en interesse for denne tematikken er psykologer og leger med sexologiske kunnskaper. De fleste er organisert i Norsk Forening For Klinisk Sexologi (NFKS). Det eneste instituttet i Norge som har terapeuter med store kunnskaper om kjønnsidentitets tematikk er Institutt For Klinisk Terapi og sexologi (IKST) i Oslo.

Harry Benjamin ressurscenter (HBRS) har stått for en stor del av det som har vært arrangert av konferanser og kurser om diagnosen transseksualisme. Senteret har ikke ansvar for diagnostisering eller behandling, men skal bidra til å øke kompetansen, slik at behandling, oppfølging og tilrettelegging tilpasses den enkeltes behov og forutsetninger. Brukere, pårørende og fagpersoner på alle nivåer kan henvende seg og få informasjon om diagnosen transseksualisme.

Helsemyndighetene.

For at det skal være mulig å høyne kunnskapsnivået hos helsearbeidere må Helse- og omsorgsdepartementet og Helsedirektoratet se betydningen av å samarbeide med NFKS, IKST, GID- klinikken og HBRS. Til sammen besitter vi en unik erfaring og kunnskap om kjønnsidentitets tematikk og vi ønsker å bruke denne kunnskapen og erfaringen i samarbeide med helsemyndighetene for å tilføre studenter og helsepersonell mer kunnskap som igjen kan få stor betydning for hvordan pasienter føler seg sett og ivaretatt.

Vår erfaring er at det er et stort informasjonsbehov i første- og annenlinjetjenesten fordi det er stor mangel på kunnskap. Landsfunksjonens for transseksualisme sin kompetansefunksjon kan være et viktig bidrag til å tilføre kunnskap, men til det kreves det betydelig bedre økonomiske rammebetingelser i landsfunksjonen enn hva som er tilfelle i dag.

I 2010 skal Helsedirektoratet invitere relevante brukerorganisasjoner og fagmiljøer for en gjennomgang av landsfunksjonen for transseksualisme og kompetansefunksjonens ansvar og rolle framover. Vi ser fram mot et slikt møte som vi håper kan bidra til å styrke landsfunksjonen og et eventuelt behandlingstilbud for transpersoner.